

професіоналізму персоналу, через що в майбутньому слід очікувати більшу частоту аварій на техногенних об'єктах [5, с. 445].

Важливою є єдність між оператором і машиною, відсутність якої визначається помилкою оператора, що в подальшому позначиться на функціонуванні підконтрольної системи та призведе до катастрофи.

При проектуванні системи «людина-машина» необхідно дотримуватися санітарних норм, що закріплені законодавством. Важливим є освітлення приміщень, оскільки специфіка роботи операторів пов'язана зі сприйняття та обробкою саме візуальної інформації. Для того, щоб створити оптимальні для оператора умови праці особливу увагу слід приділяти засобам техніки безпеки (сигнали небезпеки, гальмівні пристрої та блокування; дистанційне керування та ін.).

Отже, найважливішим чинником безпеки ергатичних систем є індивідуальність людини, її можливості виконувати діяльність під впливом стрес-чинників, а також рівня підготовки до конкретного виду діяльності. В сучасних умовах взаємодія людини з технікою значно ускладнилась, тому успіху в партнерстві живого та неживого можна досягти лише тоді, коли будуть враховані особливості кожного з елементів розгляданої системи.

Список використаної літератури

1. Закон України «Про об'єкти підвищеної небезпеки» [Електронний ресурс]. Відомості Верховної Ради України (ВВР). 2014. № 2245-III. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2245-14>
2. Коржик Б. М., Дмитрієв С. Л., Коваль Ю. В., Попова А. С. Питання безпеки та ризику в системі «людина-машина-середовище». Коммунальное хозяйство городов. 2009. № 90. С. 495–499.
3. Мигаль Г. В. Стресостійкість оператора як передумова безпеки функціонування ергатичних систем. Вісник Львівського державного університету безпеки життєдіяльності. 2017. Т. 16. С. 40–47.
4. Сабітова О. А., Коржик Б. М. Взаємозв'язок людського фактору з системою «людина-машина». Коммунальное хозяйство городов. 2010. № 95. С. 345–348.
5. Соха Ю. І. Системний підхід і проблеми моделювання природно-техногенної безпеки. Вісник Національного університету «Львівська політехніка». 2012. № 727. С. 440–448.

ОРГАНІЗАЦІЯ РОБОТИ З ПИТАНЬ ОХОРОНИ ПРАЦІ ТА БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ

*Шапошнікова А. О.
м. Полтава*

Анотація. У статті йдеться про проблему виховання та її причини, а також про шкільні фактори, що призводять до погіршення здоров'я. Першочергові завдання педагога початкових класів, що сприяють формуванню в них компетентного ставлення до свого здоров'я. Види робіт з безпеки життєдіяльності та охорони праці.

Ключові слова: здоров'я, безпека життєдіяльності, інструктажі, умови, правила і норми.

Нині гостро стоїть проблема виховання нової особистості, яка мала б міцні знання та вміння, широкий культурний і політехнічний світогляд, уміла користуватися новітніми технологіями, приймала нестандартні рішення, головне – була здоровою та вела здоровий спосіб життя.

Сьогоднішні школярі є потенціалом суспільства України. Проблемі здоров'я суспільства сьогодні приділяється величезна увага – проводяться дослідження щодо можливості збереження здоров'я дітей у сучасних умовах, досліджуються критерії

визначення рівня здоров'я та механізмів його зміцнення.

За статистичними даними в Україні:

- абсолютно здорових учнів початкових класів – 5 %;
- мають схильність до частих захворювань – 50-60 %;
- мають дефекти зору і нервово-психічні відхилення – 50 %;
- мають захворювання носоглотки – 30-40 %;
- мають порушення постави 30-40 %;
- мають надлишкову масу тіла – 20 % тощо.

Загальновідомо, що спричинили таку ситуацію екологічні, економічні, соціально-педагогічні фактори. Ще одна причина – це малорухливий спосіб життя дітей як у школі, так і вдома.

На здоров'я учнів початкової школи впливає ряд факторів, а саме:

- рівень навчального й іншого навантаження на організм учнів;
- рівень їхньої фізичної підготовки й виховання;
- недотримання режиму дня та невідповідне харчування школярів;
- зменшення кількості спортивних гуртків і спортивних секцій;
- недостатньої обізнаності вчителів, батьків із морфологічними й функціональними особливостями дитячого організму;
- соціально-економічних явищ.;
- стан лікувально-оздоровчої роботи;
- рівень психологічної допомоги;
- стан мікроклімату у школі й родині тощо.

Шкільні фактори, що призводять до погіршення здоров'я дітей:

- Тривалий робочий день.
- Безперервна сидяча поза більше 10-15 хвилин.
- Ірраціональний розклад.
- Вимушена поза під час занять в умовах несприятливого освітлення і неякісного повітря.
- Тривалий вплив закритих приміщень, обмеження простору.
- Проблеми організації раціонального харчування і питного режиму.
- Обмеження рухової діяльності та перебування на відкритому повітрі.
- Відсутність цілеспрямованих профілактичних програм.

Першочерговим завданням педагога початкової школи має стати науково обгрунтована регламентація навчальної діяльності учнів, що базується на створенні фізіологічно й гігієнічно раціональних умов та оптимальної організації навчально-виховного процесу, які включили в себе формування вмінь і навичок, що сприяють формуванню в них компетентного ставлення до свого здоров'я.

У системі збереження і зміцнення здоров'я учнів значна роль відводиться співпраці школи з батьками. Головне місце мають посідати просвітницькі і консультативні напрями.

Просвітницька робота з батьками включає в себе:

- бесіди – консультації;
- тематичні батьківські збори, багато з яких присвячені вихованню в дітей культури користування телевізором, комп'ютером, мобільним телефоном, електронними іграшками;
- батьківські збори, семінари – практикуми для батьків на тему: «Здорова дитина – щаслива родина» із залученням спеціалістів; родинні виховні та спортивні

заходи; організацію постійно діючого інформаційного стенда «Ваша дитина азбука здоров'я та розвитку».

Без підтримки батьків, без тепла сім'ї навички збереження та зміцнення здоров'я, отримані в школі, згаснуть, не будуть мати розвитку.

Звичайно, вирішення проблеми збереження здоров'я дітей та підлітків потребує пильної уваги всіх зацікавлених у цьому: педагогів, медиків, батьків, психологів, представників громадськості.

Однак, особливе місце та відповідальність з оздоровчій діяльності відводиться освітній системі, яка повинна й має всі можливості для того, щоб зробити освітній процес здоров'язберігаючим, і в цьому випадку мова йде вже не просто про стан здоров'я школярів, а про майбутнє України.

У всіх загальноосвітніх навчальних закладах незалежно від типів і форм власності фіксується відповідна робота з безпеки життєдіяльності учнів (розділ VIII «Облік проведення бесід, інструктажів, заходів з безпеки життєдіяльності» Інструкції щодо заповнення Класного журналу для 1-4-х класів, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України 08 квітня 2015 року № 412, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 27 квітня 2015 року за № 472/26917).

Найвищі цінності суспільства – це людина, її життя і здоров'я, недоторканість і безпека. Головною метою роботи школи – це створення для кожного учня та працівника безпечних умов навчання та праці.

Плани роботи шкіл мають містити розділ «План проведення заходів щодо охорони життя і здоров'я учасників навчально-виховного процесу, охорони праці».

Обов'язково перед початком навчальних занять у серпні кожного року всі працівники школи повинні пройти повторні інструктажі з охорони праці, пожежної безпеки, про що мають бути зроблені відповідні записи у журналі первинного, повторного, позапланового інструктажів з охорони праці, журналі інструктажів з пожежної безпеки.

Усі учні школи зобов'язані пройти вступний інструктаж з безпеки життєдіяльності на початку навчального року, про що повинні бути зроблені відповідні записи до класних журналів.

Також слід приділити особливу увагу створенню умов, в яких будуть працювати і яку роботу будуть виконувати учні. Цей перелік визначений в Державних санітарних правилах і нормах: це й підбір меблів, фарбування стін і стелі, матеріалу, з якого зроблена підлога, – ні в якому разі її не можна робити з цементу та матеріалів, які не мають сертифіката на використання в навчальних закладах. Це стосується й покриття стін. Стелі дозволено фарбувати тільки в білий колір, стіни фарбуються в матові кольори, які не дають блиску. Якщо панелі виготовлені з деревини, їх слід обробити вогнезахисним складом. У класі мають стояти парти або столи щонайменше двох розмірів. Особливу увагу слід приділити кабінету комп'ютерної техніки: це єдиний кабінет у навчальному закладі, який повинен мати санітарно-технічний паспорт (зразок паспорта дається на сайті обласного інституту післядипломної педагогічної освіти).

Основні положення про організацію навчально-виховного процесу.

Усі навчальні приміщення повинні мати природне освітлення. Світло повинно падати зліва (крім майстерень трудового навчання), бути рівномірним і не створювати блиску. Забороняється розміщення на підвіконнях високих кімнатних квітів. Дошка повинна мати матову поверхню. Рівень штучного освітлення навчальних приміщень шкіл при використанні ламп розжарювання 150 лк і 300 лк для люмінесцентних ламп. Усі світильники повинні мати матові екрани та позитивні висновки санітарно-гігієнічної експертизи. Світильники мийуться не рідше одного разу на три місяці, вікна — один раз на півріччя.

Температурний режим повинно підтримувати в межах: класи-кабінети – 17-20

градусів, у майстернях з обробки металу та дерева 16-18, у спортивному залі 15-17, роздягальнях при спортивному залі – 19-23, в актовому залі – 17-20, бібліотеці – 16-18, рекреаціях – 16-18, туалетах – 17-21, відносна вологість повітря у приміщеннях – 40-60 %. Провітрювання в навчальних приміщеннях здійснюється на перервах, а в рекреаціях – під час уроку.

Меблі слід добирати відповідно до зросту дітей. Заборонено використання замість стільців лав і табуретів. Для учнів недопустима поза, при якій відстань від поверхні парти до очей учня менше 30 см. Для профілактики порушень постави учнів не менше двох разів на рік пересаджують із першого на третій ряд без порушення відповідності групи меблів та врахування гостроти зору та слуху. Парти (столи) повинні бути тільки стандартними, погодженими з МОЗ України.

Максимальна маса вантажу для підняття школярами: 11-12 років до 4 кг.

При складанні розкладу уроків необхідно враховувати динаміку розумової працездатності учнів протягом дня та тижня: найбільш складні предмети вивчаються на 2-4-х уроках і з вівторка по четвер. Заборонено проведення контрольних робіт, вивчення складних тем на першому та останньому уроках, по понеділках та п'ятницях.

Тривалість перерв між уроками для учнів першого класу повинна бути не менше 15 хвилин, для всіх інших класів – 10 хвилин; великої перерви (після 2-го уроку) – 30 хвилин. Замість однієї великої перерви можна після 2-го та 3-го уроків влаштовувати 20-ти хвилинні перерви.

Для профілактики стомлюваності, порушення постави, зору учнів початкових класів на уроках письма, мови, читання, математики тощо необхідно через 15 хвилин уроку проводити фізкультхвилинки та гімнастику для очей. У 2-4-х класах домашні завдання не рекомендується задавати на вихідні та святкові дні. У першому класі домашнє завдання не задається.

Початок занять у загальноосвітніх навчальних закладах повинен бути не раніше 8-ї години; при двозмінному режимі навчання початок занять у другу зміну організовується не пізніше 14-ї години, закінчення – не пізніше 19-ої, 20-ої години.

При використанні комп'ютерної техніки на уроках безперервна тривалість занять безпосередньо з відеодисплейним терміналом і проведення профілактичних заходів повинні відповідати вимогам ДСанПіН 5.5.6.008–98 «Улаштування і обладнання кабінетів комп'ютерної техніки в навчальних закладах та режим праці учнів на персональних комп'ютерах».

Після занять із відеодисплейними терміналами необхідно проводити гімнастику для очей, яка виконується на робочому місці. Порушення вимог цього документа веде до складних порушень психічного та фізичного здоров'я учнів!

При зниженні температури повітря до мінус 20 °С при швидкості руху повітря більше 5 м/с та при підвищенні вологості вище 80 % для учнів початкових класів, а також при надзвичайних ситуаціях органи місцевої виконавчої влади приймають рішення про тимчасове припинення навчання учнів.

Самообслуговування учнів повинно організовуватись у відповідності з віком, статтю, фізичними особливостями та станом здоров'я дітей, базуючись на гігієнічних вимогах до охорони їх здоров'я. Робота із самообслуговування повинна проводитися за участю вчителів, класних керівників і медичних працівників.

Тривалість самообслуговування для учнів 2-4-х класів у загальноосвітньому навчальному закладі не повинна перевищувати 1 години на тиждень .

Учні 2-4-х класів можуть брати участь у прибиранні території школи, доглядати за квітами.

Отже, проблеми поліпшення умов навчання учасників навчально-виховного процесу, попередження їх травматизму й є одним з найактуальніших питань навчальних закладів. Згідно «Положення про організацію роботи з охорони праці

учасників навчально-виховного процесу в установах і навчальних закладах» та Державних санітарних правил і норм улаштування, утримання загальноосвітніх навчальних закладів та організацій навчально-виховного процесу, та інших численних нормативних актів, які регламентують роботу школи з цих питань проводиться належна робота щодо попередження нещасних випадків, створення безпечних умов навчання та праці учнів та педагогічного колективу.

Список використаної літератури

1. <https://pon.org.ua/novyyny/6218-nova-redakcyia-polozhennya-pro-organizaciyu-roboty-z-ohorony-praci-uchasnykiv-navchalno-vihovnoho-procesu-v-ustanovah-i-navchalnih-zakladah>.html // «Положення про організацію роботи з охорони праці учасників навчально-виховного процесу в установах і навчальних закладах» (Наказ Міністерства освіти і науки України від 26.12.2017 № 1669) //
2. <https://pon.org.ua/novyyny/5768-derzhavn-sanitarn-pravila-normi-dlya-zagalnoosvitnih-navchalnih-zakladiv-ta-organizacii-navchalno-vihovnoho-procesu-dsanpin>.html // Державні санітарні правила і норми влаштування, утримання загальноосвітніх навчальних закладів та організації навчально-виховного процесу ДСанПіН 5.5.2.008-01//
3. Інструкції щодо заповнення Класного журналу для 1-4-х класів, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України 08 квітня 2015 року № 412, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 27 квітня 2015 року за № 472/26917).

ПОЖЕЖНА БЕЗПЕКА ШКОЛЯРІВ У ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ ЗАКЛАДАХ: ДОСВІД ТА ПЕРСПЕКТИВИ

*Кравченко М. С.
м. Полтава*

Анотація. У статті обґрунтовані форми та методи виховної роботи з учнями загальноосвітніх закладів, які є найбільш ефективними щодо формування знань, умінь та навичок у сфері пожежної безпеки.

Ключові слова: пожежна безпека, знання з пожежної безпеки, практичні відпрацювання, безпечна діяльність, евакуація, надзвичайна ситуація.

У процесі розвитку суспільної думки поступово визрівала необхідність діяльності, яка була спрямована на збереження, покращення і удосконалення культури безпеки життєдіяльності. До проблеми формування культури безпеки життєдіяльності відносимо і пожежну безпеку. В 2008 р. Україна опинилася на третьому місці серед країн світу за найбільшою кількістю загиблих дітей на пожежах [4, с. 186]. Згідно зі статистичними даними [3], за останні 5 років в Україні виникло 272411 пожеж, у яких загинуло 16756 людей, у тому числі 484 дитини; отримали травми 8396 людей, з них 722 дитини; було врятовано 19157 людей та 1499 дітей. Ми можемо помітити зростаючу тенденцію ураження дітей шкільного віку від небезпечних наслідків пожеж. Дані факти свідчать про необхідність переосмислення методів виховної роботи зі школярами для вдосконалення їх знань про пожежну безпеку

Аналіз досліджень та публікацій показав, що даній темі присвячена досить невелика кількість розвідок, серед яких можемо виокремити праці вітчизняних вчених О. Ващенко, І. Гуріненко, В. Сидоркіна, Л. Скрипник, М. Удовенко, О. Черкашин, А. Якупова та ін.

Метою статті є аналіз та теоретичне обґрунтування ефективних форм і методів виховної роботи з школярами для удосконалення їх знань у сфері пожежної безпеки.

На нашу думку, варто частіше застосовувати ті методи і форми взаємодії, які мають безпосередній вплив на свідомість та поведінку дітей. Стандарним методом